

Nr 34

Utlåtande i anledning av motioner om obligatorisk reflexanordning för gående.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 801 i första kammaren av fröken *Pehrsson* och nr 923 i andra kammaren av fru *Nilsson*.

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att kontakt tages med de övriga nordiska länderna så att inom Norden bärande av reflexanordning eller tänd lykta göres obligatoriskt för gångtrafikanter vid färd i mörker på väg, där tillfredsställande belysning ej finns».

Utskottet har vidare behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, nr 809 i första kammaren av herr *Svanström* och herr *Olsson, Ernst*, och nr 913 i andra kammaren av herrar *Glimné* och *Polstam*.

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder syftande till sådan ändring av vägtrafikförordningen, att bärande av reflexanordningar eller tänd lykta göres obligatorisk för gångtrafikanter vid färd i mörker på väg, där tillfredsställande belysning ej finnes».

Gällande bestämmelser

Enligt 60 § 2 mom. fjärde stycket *vägtrafikförordningen den 28 september 1951* gäller att den som under mörker färdas gående på väg, där tillfredsställande belysning inte är anordnad och särskild gångbana inte finns, bör vara försedd med tänd lykta eller reflexanordningar eller ock bära klädesplagg, som vid belysning skarpt avtecknar sig mot omgivningen. Bestämmelsen har som framgår av att ordet »bör» används karaktären av rekommendation.

Motionerna

I motionerna I: 801 av fröken *Pehrsson* och II: 923 av fru *Nilsson* framhålls bl. a. att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att motverka trafikolyckorna. En stor del av dem som förolyckas i trafiken tillhör de s. k. oskyddade trafikanterna. Särskild uppmärksamhet kräver det förhållandet, att ett stort antal gångtrafikanter dödas under mörker på oupplysta vägar. Åtgärder syftande till att bilister snabbare upptäcker gående i mörker är enligt

motionärerna nödvändiga. De anser att frågan är av utomordentligt stor vikt, och att det finns anledning ifrågasätta om propagandavägen är tillräcklig. Önskvärdheten av enhetliga bestämmelser inom Norden bör emellertid understrykas. Från svensk sida bör därför ansträngningar göras att intressera de övriga nordiska länderna för detta spörsmål.

I motionerna I:809 av herrar Svanström och Ernst Olsson samt II:913 av herrar Glimnér och Polstam anförs bl. a. att förslag i olika sammanhang framförts om skärpning av bestämmelserna så att användande av lykta eller reflexanordning blir obligatoriskt. Invändningar har emellertid framställts, varvid hänvisats till svårigheter att övervaka efterlevnaden av bestämmelsen. Samma invändning kan, säger motionären, måhända göras i många andra trafiksammanhang, men man har trots detta i de allra flesta fall tvingande bestämmelser i lagen. Det förefaller motionären egendomligt att det t. ex. skall vara svårare att övervaka användandet av tänd lykta eller reflexanordningar bland gångtrafikanterna än att kontrollera samma saker hos cyklisterna.

Frågans tidigare behandling

Frågan om införande av skyldighet för den som färdas gående på väg i mörker att bära reflexanordningar eller liknande har övervägts vid flera tillfällen. En redogörelse för tidigare riksdagsbehandling m. m. återfinns i utskottets utlåtande nr 28 år 1967.

Här må nämnas att den nuvarande rekommendationen att bära lykta eller reflexanordning tillkommit på riksdagens initiativ (2LU 1960: 63, rskr. 371). Stadgandet trädde i kraft den 1 januari 1961.

Det bör vidare nämnas att *Nordisk vägtrafikkommitté* (NVK), som har till uppgift att utarbeta förslag till gemensam vägtrafiklagstiftning för Danmark, Finland, Norge och Sverige, i ett den 26 maj 1966 avgivet betänkande (NU 1966: 2—3), som behandlar vägtrafikanternas uppträdande i trafiken, inte upptagit någon motsvarighet till den nu gällande bestämmelsen angående gåendes utrustning i mörker med tänd lykta eller reflexanordning. Kommittén har allmänt ansett sig inte kunna förorda att trafikreglerna innehåller bestämmelser som har karaktären av rekommendation.

NVK anför beträffande den nu särskilt aktuella frågan bl. a. att det visserligen är av största vikt att gående, som under mörker vistas på körbanan, i god tid kan ses av fordonsförare. Det kan emellertid inte komma i fråga att göra en sådan regel tvingande, och spörsmålet bör därför inte behandlas i de gemensamma trafikreglerna. Problemet bör enligt kommitténs mening i första hand lösas propagandavägen.

Betänkandet har *remissbehandlats*. Beträffande innehållet i remissvaren må, såvitt nu är i fråga, nämnas följande.

NVK:s uppfattning att reglerna bör utformas som verkliga normer så att överträdelse alltid kan medföra straff delas uttryckligen av riksåklagaren,

som framhåller denna princip som en särskild förtjänst hos förslaget, vidare av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge, Älvsborgs och Göteborgs och Bohus län, trafikmålskommittén och Trafikförsäkringsföreningen samt några instanser, vilka hörts i andra hand. ÖÅ uttalar därvid att en sådan konstruktion kan föranleda att i vissa fall det straffbara området bör begränsas. Hovrätten för Västra Sverige ifrågasätter däremot huruvida denna princip kan anses helt välgrundad och anför därvid bl. a. följande: »En långtgående kriminalisering, som icke uppbärs av en allmän opinion, torde närmast motverka syftet att skapa en bättre trafikdisciplin. Därför får det antagas vara lämpligare att endast de regler som av trafik-säkerhetsskäl obetingat måste följas göras absolut tvingande och övriga ges formen av rekommendationer.» Sveriges advokatsamfund anser att en absolut straffsanktion med hänsyn till såväl rättssäkerhet som trafiksäkerhet ej är lämplig. För straffbarhet bör det enligt samfundet i princip krävas att förfarandet innefattar ovarsamhet i trafik, såvida ej är fråga om ren s. k. ordningsförseelse.

Vad gäller bestämmelserna för gående har mer än tjugo instanser, varav hälften är lokalt hörda organ, påyrkat att regler om bärande av reflex eller lykta vid otillfredsställande ljusförhållanden intages i lagtexten. Flertalet har ansett att straffsanktionerad skyldighet härtill bör åläggas de gående, medan några remissorgan har förordat att en regel härom gives i form av en rekommendation. Rikspolisstyrelsen har därvid uttryckt att skyldigheten att bära reflex bör författningsmässigt fastslås, då propagandavägen ej ger tillfredsställande resultat.

NVK är f. n. sysselsatt med att överarbeta sitt förslag med anledning av remissvaren över betänkandet. Även en nyligen träffad internationell överenskommelse med sikte på att få till stånd gemensamma europeiska trafikregler beaktas härvid.

Vid 1967 års riksdag väcktes motion (II: 813) rörande frågan om användande av reflexband i trafiken. Motionen, som berörde även vissa andra trafiksäkerhetsfrågor, remissbehandlades. I ovan nämnda utlåtande (3LU 1967: 28) anförde utskottet bl. a. följande.

Reflexmaterialets positiva effekt för sikt i mörkertrafik är sedan många år tillbaka experimentellt klarlagd. Utskottet noterar med tillfredsställelse den propagandaverksamhet som förs i syfte att upplysa fotgängare om de risker som är förenade med att utan lykta eller reflexmaterial gå längs en väg under mörker samt om de medel som står dem till buds för att skydda sig mot dylika risker. Ytterligare försök på området synes inte erforderliga. Upplysningskampanjen bör däremot även i fortsättningen bedrivas med all kraft. Vad gäller vägtrafikförordningens rekommendation om gåendes utrustning i mörker må nämnas att den tillkommit på riksdagens initiativ för att stödja den nyssnämnda propagandaverksamheten. I olika sammanhang

har därefter gjorts framställningar om att bestämmelsen skall göras tvingande. Saken har emellertid på senare tid kommit i ett nytt läge genom att Nordisk vägtrafikkommitté i ett våren 1966 avgett betänkande med förslag till enhetliga trafikregler för de nordiska länderna ansett sig inte kunna förorda att trafikreglerna har karaktären av rekommendationer. Kommittén har inte heller föreslagit att den nu ifrågavarande bestämmelsen görs tvingande. Kommittéförslaget saknar sålunda helt motsvarighet till vägtrafikförordningens rekommendation. Frågan torde få prövas i hela sin vidd i samband med att ställning tas till kommitténs förslag.

Utskottet hemställde att motionen inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta blev även riksdagens beslut.

Motioner i ämnet väcktes även vid 1968 års riksdag men riksdagen frångick ej sin år 1967 intagna ståndpunkt (3LU 1968: 15).

Enligt vad utskottet erfarit pågår inom *statens trafiksäkerhetsverk* en utredning rörande möjligheterna att ersätta rekommendationen i 60 § 2 mom. första stycket vägtrafikförordningen med en tvingande bestämmelse.

Utskottet

Enligt bestämmelse i vägtrafikförordningen bör den som under mörker färdas gående på väg, där det inte finns tillfredsställande belysning och inte heller särskild gångbana, vara försedd med tänd lykta eller reflexanordning eller också bära klädesplagg som vid belysning skarpt avtecknar sig mot omgivningen.

I motionerna I: 809 av herrar Svanström och Ernst Olsson samt II: 913 av herrar Glimmér och Polstam yrkas att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t hemställa att den nämnda rekommendationen ersätts av en tvingande bestämmelse.

I motionerna I: 801 av fröken Pehrsson och II: 923 av fru Nilsson föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att kontakt tas med de övriga nordiska länderna i syfte att få till stånd en enhetlig tvingande bestämmelse i ämnet inom Norden.

Som utskottet anförde i utlåtande i liknande ärende år 1967 är reflexmateriallets positiva effekt för sikt i mörkertrafik sedan många år tillbaka klarlagd. Den propagandaverksamhet som bedrivs för att förmå fotgängare att under mörker använda sådant material är värdefull och bör fortsätta med all kraft. Frågan om den författningsmässiga regleringen av ämnet har emellertid — som utskottet även påpekat i tidigare sammanhang — kommit i ett nytt läge genom att Nordisk vägtrafikkommitté i sitt betänkande med förslag till enhetliga nordiska regler rörande vägtrafikanternas uppträdande i trafiken inte ansett sig kunna förorda att trafikreglerna innehåller bestämmelser som har karaktären av rekommendationer. Enligt kommitténs mening kan det inte heller komma i fråga att göra den nu aktuella regeln

tvångande. Kommittén har för sin del ansett att problemet i stället bör lösas propagandavägen. Kungl. Maj:t har ännu inte tagit ställning till kommitténs förslag och däröver avgivna remissvar. Enligt vad utskottet erfarit pågår vidare inom statens trafiksäkerhetsverk en utredning rörande möjligheterna att införa en tvångande bestämmelse om skyldighet för fotgängare att under mörker vara försedd med reflexanordning eller motsvarande.

Med hänsyn till det läge, vari frågan sålunda befinner sig, är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna inte påkallad.

Utskottet hemställer

att följande motioner, nämligen

A. I: 801 och II: 923; samt

B. I: 809 och II: 913

icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1969

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Ebbe Ohlsson (m), fröken Ranmark (s), herr Hansson (s)*, fru Landberg (s), herrar Berglund (s)* och Skagerlund (fp)*;

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp) Svenning (s), Ekström (s)*, Sundelin (s)*, Hedin (m)*, fröken Anderson (s)*, herrar Josefson i Arrie (cp) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering